

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

KIRKESTRÆDE 13

KØGE KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	08.12.2011
Besigtiget af:	Caspar Jørgensen
Journalnummer:	2011-7.82.07/259-0002
Kommune:	Køge Kommune
Adresse:	Kirkestræde 13
Betegnelse:	Kirkestræde 13
Fredningsår:	1918
Omfang:	Forhuset (den lave søndre del formentlig fra 1600-tallet, den nordre del på to etager formentlig fra midten af 1500-tallet, døren 1696) med de to bislagssten (ca. 1520) samt nordre sidelænge (ca. 1650).

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Bryggergården ligger i en sidegade parallelt med Nørregade. Grunden er forholdsvis stor, mere firkantet end langstrakt, og går, som det kendes fra handelsgaderne Nørregade, Vestergade, Torvet og Brogade i Køge, som den eneste i karréen hele vejen fra Kirkestræde til Nyportstræde. Bygningerne er opført langs skel og danner tilsammen en gårdplads, der er brolagt. Grund og gård er større end de fleste andre i strædet, hvor bygningerne typisk består af en blanding af mindre "huse og boder", der var beboet af håndværkere eller udlejet til fattigfolk. Kirkestræde 13 omfatter i dag to forhuse, sidehus mod nordskellet, et halvtagshus mod sydskellet og samt et baghus mod vest. Alene de to forhuset og sidehuset mod nord er bygningsfredet for uden de to bislagssten.

Det søndre forhus er en otte fag lang, enetages bindingsværksbygning med gennemstukne bjælkeender. Det dækkes af et teglhængt heltag med to skorstenspiber, den ene med snoet overdel i vestre tagflade, den anden i rygningen. Mod vest findes en lille taskekvist. Murene står gulkalkede over tømmer og tavl. Bjælkeenderne sidder højere i de to fag nord for porten end mod syd. De to-rammede, mørkegrønne vinduer har tre ruder i de to fag mod syd og otte ruder i de to fag mod nord. I fjerde fag fra syd findes indgangsdøren med tre fyldinger og her over ovenlysvindue. I femte-sjette fag er en tofløjet revleport. I portgennemgangen ses lange skrånede. Mod vest (dvs. gården) gennemstukne bjælkeender og genbrugt bindingsværk og derfor tømmer af varierende tykkelse og placering.

I det indre er rumopdelingen og indgangsforholdene ændret, dog findes strukturen med en stue på tre fag og en gang ud mod gaden og et bagvedliggende køkken mod vest bevaret syd for porten. Hertil kommer kraftigere mure ved de to ildsteder samt en kraftig tværmur, der adskiller gangen fra køkkenet, og som måske har båret

malkøllen. Der er fornyede overflader og snedkerarbejder. Loftet fremstår fortsat som loft (dvs. uden beboelse). I de tre fag nord for porten ses et værelse mod gaden, hvor skillevæggen på et tidspunkt er flyttet et fag mod nord samt et bagvedliggende rum med ildsted og spor af kraftigt dimensioneret murer, der tyder på, at der måske er tale om resterne af en kølle.

Det nordlige forhus er en otte fag lang og toetages bindingsværksbygning med knægtbygget stokværksfremspring mod gaden og teglhængt heltag. Knægtene er enkelt udformet uden dekorative mønstre. Der er lavt siddende gennemstukne bjælkeender, løsholdte under vinduerne i forskellige højder, der forbinder de kraftige stolper, som står på fodrem. Desuden ses en lang skråstiver mod nord i anden etage. I det nordligste fag lang er skråstivere i over etagen. Indvendig forbinder kopbånd bjælker og stolper i magasinetagen. Mod vest (dvs. gården) er den nederste etage omsat i grundmur, mens den øvre er i bindingsværk med lavt siddende gennemstukne bjælkeender et stykke under remmen. Både mod øst og vest er der en pakhusluge i anden etagen, der har været anvendt som lagerrum. Murene står gul kalkede over tømmer og tavl. Vinduerne er smårudede og mørkegrønne. Foran indgangen er placeret to bislagssten af kalksten.

I det indre ses fra syd et 3-fagsværelse og en gang på 1 fag mod gaden samt en bagved gang eller tidligere kammer mod vest. I de tre nordligste fag findes en stue i husets fulde dybde med adgang til et trefags rum med ildsted og skorsten, dvs. et tidligere køkken. Der ses to loftbjælker i stuen. Rumopdelingen i stuen og indgangsforholdene er ændret, og køkkenet er flyttet fra gårdsiden til gadesiden. Der er fornyede men traditionelt udformede overflader bl.a. nye klinkegulve og snedkerarbejder. Loftetagen (anden etage) fremstår fortsat som magasinloft idet en bræddevæg adskiller det fra et rum i de tre nordligste fag.

Sidebygningen mod nord er en ni fag lang enetages bindingsværksbygning med teglhængt heltag. I den nordre tagflade er der en lang skorstenspipe og mod syd er der to små teglhængte kviste. Murene står gulkalkede over tømmer og tavl. Der tre rudede vinduer, som er mørkegrønne. Der er to nye døre, hvor den ene er smårudet.

Rumopdelingen er fra 1980'erne og der er nye overflader og snedkerarbejder.

— BYGNINGSHISTORIE

Det nordre forhus antages opført ca. 1550 pga. af den ringe husdybde, lave underetage med høj overetage og styrtrum, spinkelt tømmer og

ringe brug af fyldtømmer, lavt liggende fodrem., men der er ikke noget sikkert dateringsgrundlag. Huset var oprindeligt på 7 fag. Der blev på et tidspunkt tilføjet tre fag mod syd, og her indrettedes en lejevåning med køkken og stue ligesom i det sydlige forhus.

Det søndre forhus antages at være fra slutningen af 1600-tallet. Der er en større husdybde, højere etage, kraftigere tømmer med skræstivere og højere liggende fodrem.

1718 fik de to huse fælles ejer.

1770 blev ejendommen overtaget af en købmand og værtshusholder. 1794-1802 var ejeren værtshusholder og brygger? Som fremstillede øl og brændevin. Lofterne blev brugt til korn og malt lager. 1809 til 1934 var der smede, som havde værksted i sidehuset og det ikke frede og ændrede baghus.

1934 blev ejendommen købt af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, fordi ejeren ønskede at nedrive den. Foreningen kunne imidlertid ikke rejse tilstrækkelige midler til en istandsættelse og måtte sælge den igen 1956.

Det nordre forhus er ændret væsentligt i 1950'erne og i 1980'erne. Det søndre forhus og det nordre sidehus er væsentlig ændret i 1980'erne.

— KILDER

Hans Henrik Enqvist, *Bevaringsværdige huse i Køge*, 1978.

Køge Bys Historie I-II, 1988.

Marie Bach, Ole Degn og Poul Strømstad: *Køge 1500-1950*. Scandinavian Atlas of Historic Towns no. 7. Denmark 1993.

Bygningshistorisk undersøgelse. 20 sider inkl. tegninger (upagineret). Per Ernsted, Hans Henrik Engqvist og Curt V. Jessen. Udateret.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Bryggergården udgør et vigtigt element i gadebilledet. Bygningen udgør et af de vigtigste og ældste enkeltelementer i Køges førindustrielle bebyggelse, der er blandt de bedst bevarede bebyggelser fra årene omkring 1600 i det nuværende Danmark.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Det nordre forhus er blandt de meget få bevarede verdslige bygninger fra 1500-tallet. Bebyggelsesmønsteret og forhuset viser en spor efter en senmiddelalderlig handelsbod med magasin i overetagen og som senere er anvendt til forskellige håndværk. Bygningerne er derfor også et vigtigt eksempel på en håndværker gård, og viser gennem sin begrænsede størrelse, at der hovedsagelig har boet håndværkere og mindre bemidlede i denne baggade i kontrast til de rige købmandsgårde langs f.eks. Brogade. Det er karakteristisk, at anlægget er blevet udbygget gradvist og kun har en begrænset arkitektonisk udsmykning. Endelig er det nordre forhus exceptionelt ved det bevarede magasinloft og de bevarede middelalderlige bislagssten.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig især til husenes kvaliteter som såkaldt lokal byggeskik og dermed som alternativ til den akademiske arkitektur. Det er f.eks. de enkle former, der spiller sammen med gadebilledet og bindingsværkskonstruktionerne.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til murerne, herunder bindingsværk og tavl, vinduer, lastluger, døre og dørfløje samt til de ubrudte tagflader dvs. uden skorstenspiber i nordre forhus og med skorstenspiber i rykning og tagflade i det søndre forhus, foruden de to bislagsten.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til skillerumsopdelingen i stueetagen og på lofterne, herunder det nordre forhus anden etage til de synlige konstruktioner og frie rumforløb. Lageretagen i det nordre forhus er et af de meget få bevarede eksempler på magasinetager fra 1500-tallet.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.

— FORHOLD VEDRØRENDE FREDNINGEN

SKØNNET VEDLIGEHOLDELSESTILSTAND

- God vedligeholdelsesstandard, ingen eller få ubetydelige skader
- Tilfredsstillende vedligeholdelsesstandarder, få mindre betydelige skader
- Ringe vedligeholdelsesstandard, en del skader og noget nedslidt
- Dårlig vedligeholdelsesstandard, omfattende skader og meget nedslidt

- FF3 Ændringer der har ødelagt bygningens fredningsværdier

"Klik og skriv tekst"

- FF2 Arbejder som har svækket bygningens fredningsværdier

"Klik og skriv tekst"

- FORSLAG TIL UDVIDELSE AF FREDNINGEN

"Klik og skriv tekst"

- FORSLAG TIL OPHÆVELSEN AF FREDNINGEN

"Klik og skriv tekst"

- NOTER

Det anbefales, at der udarbejdes en undersøgelse af bygningernes erhvervsmæssige betydning, som grundlagt for en formidling af bygningernes enestående betydning.

600 | KOMPLEKSTYPE